

ΜΩΑΜΕΘ Ο ΠΟΡΘΗΤΗΣ:

Είχε Ελληνική ανατροφή και παιδεία και θάφτηκε σαν χριστιανός δίπλα στους
Βυζαντινούς Αυτοκράτορες!
Ύδαγμα και πρότυπό του ήταν ο Μ. Αλέξανδρος!

Μία εντυπωσιακή συνέντευξη
του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΙΤΣΙΚΗ**
ΤΟΤΕ. [Τεύχος 49. Ιούλιος 1994]

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ:

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Η μεγαλοφυής πολιτική εναγκαλισμού των ηττημένων Περσών και των άλλων ανατολικών λαών, που εφάρμοσε ο Μ. Αλέξανδρος έχει να διδάξει κάτι στη χάραξη της σημερινής ανατολικής πολιτικής του ελληνικού κράτους;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Βεβαιότατα! Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία για μας δεν είναι τόσο οι κατακτήσεις του Αλεξάνδρου όσο η πολιτιστική του συμβολή σ' έναν τεράστιο γεωγραφικό χώρο, που περιλαμβάνει λαούς αρκετά ανομοιογενείς, τους οποίους ο Αλέξανδρος κατόρθωσε να τους κάνει φορείς ενός κοινού πολιτισμού που επιβίωσε και εξελίχθηκε μέσα από διάφορες Αυτοκρατορίες. Αυτόν ονομάζω πολιτισμό της ενδιάμεσης περιοχής. Η θέση του Μ. Αλεξάνδρου, που υπήρξε γνήσιος εκπρόσωπος της ελληνικής σκέψεως είναι **διαλεκτική**. Άλλωστε, η διαλεκτική είναι το γνώρισμα ολόκληρης της ελληνικής σκέψεως. Γι' αυτό και η Ορθοδοξία, που στη βάση της αποτελεί σκέψη ελληνική, είναι διαλεκτική. Συνεπώς δεν μπορεί να είναι εθνικιστική.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Η τελευταία σας σκέψη ακούγεται σαν δογματικό τσιπάτο. Τι εννοείτε λέγοντας ότι η Ορθοδοξία είναι διαλεκτική και γιατί μια άλλη θρησκεία ή δόγμα, όπως ο Καθολικισμός, δεν είναι; Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Το έχω εξηγήσει στο βιβλίο μου «Τρίτη ιδεολογία και Ορθοδοξία». Εκεί αναφέρω πως μερικοί σκεπτόμενοι άνθρωποι έχουν αρνηθεί τη διαλεκτικότητα της Ορθόδοξης σκέψεως επειδή η Ορθοδοξία βρέθηκε σε αντίθεση, φαινομενικά τουλάχιστον, με την σκέψη των αρχαίων Ελλήνων. Αυτό είναι λάθος. Αν διαβάσει κανείς τους Πατέρες της Εκκλησίας θα διαπιστώσει ότι η βάση και η ουσία της Ορθόδοξης σκέψεως είναι διαλεκτική. Ως απόδειξη της Ορθόδοξης διαλεκτικής αναφέρω ενδεικτικά το δόγμα «1=3» του Τριαδικού Θεού. Η Αγία Τριάδα μόνο στην Ορθοδοξία συλλαμβάνεται πλήρως. Αντίθετα, ένα δυτικό μυαλό δεν μπορεί να συλλάβει εύκολα αυτή τη διαλεκτική αλήθεια. Επιπλέον, όλα τα κείμενα των Ορθόδοξων Πατέρων είναι γεμάτα από διαλεκτικές εκφράσεις, όπως π.χ.: «η ένωση του και Θεού είναι στάση αλλά συγχρόνως και κίνηση, αφού η τελείωση είναι ατέλεστη». Ο Άγιος Μάξιμος κάνει λόγο στα έργα του για την «αικίνητη στάση» και τη «στάσιμη κίνηση». Ο άνθρωπος, μένοντας εν τω Θεώ, κινείται διαρκώς. Το ίδιο γράφει ο Όσιος Νικήτας για το νου. Διαπιστώνουμε συνεπώς ότι η Ορθόδοξη σκέψη είναι απολύτως διαλεκτική.

ΜΟΡΑΪΤΗΣ: Μήπως αυτό πρέπει να αποδοθεί στο γεγονός ότι οι Πατέρες της Εκκλησίας είχαν σπουδάσει στη Νεοπλατωνική Σχολή των Αθηνών, και συνεπώς υπάρχει κάποια επιρροή της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας στη δογματική θεμελίωση του Χριστιανισμού;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Ας μην περιοριζόμαστε σε μερικά πρόσωπα. Η Ορθοδοξία εξελίχθηκε μέσα στον πολιτιστικό ελληνικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, κι όχι στην Ελλάδα με τη στενή της γεωγραφική έννοια. Ο χώρος αυτός δεν ελληνοποιήθηκε, όπως υποστηρίζουν αρκετοί, αλλά ανήκε ανέκαθεν στον ελληνικό χώρο. Στην Παλαιστίνη εκείνης της εποχής, γλώσσα της γνώσεως ήταν η ελληνική. Γι' αυτό άλλωστε όλα τα ιερά κείμενα είναι γραμμένα στα ελληνικά. Αλλά κι ο Χριστός, εκτός απ' τα Αραμαϊκά (τη γλώσσα του λαού της Παλαιστίνης) μιλούσε σίγουρα και ελληνικά. Συνεπώς, είναι πολύ φυσικό, η διαλεκτική, που αποτέλεσε τη βάση της ελληνικής σκέψης, να επηρεάσει και την Ορθοδοξία.

Ο εθνικισμός είναι αντίθετος προς την ελληνική σκέψη και διαλεκτική. Η άποψη των αρχαίων Ελλήνων ότι κάθε άνθρωπος που δέχεται τον ελληνικό πολιτισμό είναι Έλληνας, αποτελεί μια άκρως αντιεθνικιστική θέση. Ο εθνικισμός όμως αποτελεί μια σύγχρονη πραγματικότητα. Μια πηγή κακοδαιμονίας και συμφορών για την ανθρωπότητα. Ο εθνικισμός ταυτίζεται εξ ορισμού με την εθνική κάθαρση που αντιστρατεύεται τη διαλεκτική σκέψη. Γιατί, εθνική κάθαρση σημαίνει να δέχεσαι μόνο θέση κι όχι την αντίθεση. Έτσι όμως, δεν μπορείς να προχωρήσεις στη σύνθεση.

Η εθνική κάθαρση είναι μια έκφραση που ανακάλυψαν πρόσφατα οι Δυτικοί για να πλήξουν την προσπάθεια των Σέρβων εθνικιστών της Βοσνίας. Όμως εθνική κάθαρση έκαναν όλοι οι εθνικισμοί. Τη μέθοδο αυτή υιοθέτησε και ο Βενιζέλος στην προσπάθειά του να φτιάξει τη Μεγάλη Ελλάδα, που ενώ είχε την έκταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας θα παρέμενε κράτος ελληνικό. Και ποια θα ήταν η τύχη των μη Ελλήνων; Ή θα διώκονταν ή θα εξελληνίζονταν.

Ο Μέγας Αλέξανδρος απέδειξε μπορεί κανείς να επεκταθεί έχοντας μια κοσμοθεωρία διαλεκτική κι όχι απαραίτητα εθνικιστική. Κι έφτιαξε ένα ομοιογενές σύνολο αξιοποιώντας αξίες και λαούς εντελώς διαφορετικούς. Γιατί λοιπόν το κατόρθωμα αυτό να παραμένει για μας μόνο ένας θρύλος και να μην επιδιώκουμε την επανάληψη του;

Στο βιβλίο του Ίωνα **Δραγούμη** «Όσοι ζωντανοί» υπάρχει μια πράγματι καταπληκτική φράση: «μου 'ρχεται καβαλικέψουμε όμορφα άλογα και με ασημένια σπιρούνια και κυρτά λαμπερά σπαθιά να μπούμε στο Παλάτι του Ντολμά Μπαχτσέ, να βάλουμε Ρωμιό βασιλιά, να τον παντρέψουμε με την ομορφότερη χανούμισσα και να μεθύσουμε, να γλεντήσουμε σαν το φεγγάρι κάποτε, που μεστωμένο βγαίνει κατακόκκινο σαν μεθυσμένο από το Σκούταρι». Διακρίνουμε λοιπόν αμέσως, μέσα από τη διαλεκτική αντίφαση άνδρας-γυναίκα, τη διαλεκτική σχέση Ελλάδα Τουρκίας.

Και το βιβλίο συνεχίζει: «ο Βασιλιάς Αλέξανδρος πού είναι; Αυτός ήταν σωστός βασιλιάς της Ανατολής, που αφού εξευτέλισε τους Έλληνες, πήρε την κόρη τον Δαρείου για γυναίκα και κατάκτησε την Ανατολή». Σύμφωνα λοιπόν με τη διαλεκτική αυτή απαιτείται ο εξευτελισμός και η καταβαράθρωση του Έλληνα για να ακολουθήσει το μεγαλείο.

Έχοντας ως βάση την παραπάνω διαλεκτική προσπάθεια του Μ. Αλεξάνδρου, υποστηρίζω, εδώ και 30 χρόνια, την ιδέα της Ελληνοτουρκικής Συνομοσπονδίας. Βέβαια ο Αλέξανδρος είχε απέναντι του Πέρσες, μια και οι Τούρκοι δεν είχαν εμφανισθεί ακόμα στην περιοχή. Πολλοί όμως σκεπτόμενοι άνθρωποι του παρελθόντος ταύτιζαν τους Πέρσες με τους

Τούρκους, στην προσπάθειά τους να τονίσουν τη φυλετική συγγένεια Ελλήνων και Τούρκων. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο Επτανήσιος Γεώργιος Τυπάλδος Ιακωβάτος, παραδοσιακός Χριστιανός, που έβαζε την Ορθοδοξία πάνω απ' το έθνος και τον οποίο σήμερα θα τον χαρακτηρίζαμε ίσως «Χομεϊνικό». Ο **Τυπάλδος** λοιπόν υποστηρίζει ότι Έλληνες και Τούρκοι έχουν την ίδια πολιτιστική, θρησκευτική και φυλετική προέλευση. Πιο συγκεκριμένα, θεωρεί τους Τούρκους αρχαίους Ιρανούς και υποστηρίζει ότι οι Έλληνες υπήρξαν νομαδικός λαός που μετακινήθηκε απ' το Ιράν και την Ταταρία. Συνεπώς, οι Έλληνες είναι Ιρανοί και ως τέτοιοι συγγενεύουν με τους Τούρκους φυλετικά και γλωσσικά. Ο Τυπάλδος, για να αποδείξει ότι η τουρκική γλώσσα δεν είναι Ουραλοαλταϊκή αλλά Ινδοευρωπαϊκή, όπως η ελληνική, έμαθε περσικά.

Ο Τυπάλδος υποστηρίζει ότι Βυζαντινοί και Τούρκοι είχαν αντιληφθεί την κοινή τους καταγωγή και γι' αυτό χρησιμοποιούσαν τα ίδια σύμβολα, όπως λ.χ. την ημισέληνο. Σήμερα η Βυζαντινή παράδοση διατηρείται περισσότερο ζωντανή στους Τούρκους και γι' αυτό εξακολουθούν να χρησιμοποιούν σύμβολα όπως την ημισέληνο.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Εσείς, ως καθηγητής του 20ού αιώνα, πρέπει κάπου να διαφωνείτε.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Ο Τυπάλδος ανέπτυξε τις απόψεις του μέσα στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Καταδίκασε τη χρήση της λέξεως Οθωμανός και πρότεινε να ονομάζονται Τούρκοι όλοι οι κάτοικοι και οι λαοί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι Τούρκοι μπορεί να έχουν αλλάξει θρησκεία, είναι όμως -λέει- οι αρχαιότεροι κάτοικοι της περιοχής, και η πρώτη ονομασία των Ελλήνων, κατά τη γνώμη του Τυπάλδου, ήταν Τούρκοι. Μνημονεύει ακόμη τον Λατίνο συγγραφέα Πλίνιο ο οποίος είχε γράψει; «gens Turkorum nobilissima»

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Υποθέτω όμως πως αυτά απορρίπτονται στο σύνολο τους απ' τους σημερινούς επιστήμονες.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Ο Τυπάλδος μιλάει με την καρδιά και τον μεγαλοελλαδίτικο πόθο του. Είναι φανατικός ελληνοτουρκιστής όχι γιατί θέλει να πουλήσει την Ελλάδα στους Τούρκους αλλά για να μπορέσει να δώσει πλανητική διάσταση στον ελληνισμό. Βέβαια η ερμηνεία που δίνει είναι σαφώς ποιητική αλλά ταυτόχρονα και υπερβολική. Εφ' όσον επιθυμούμε να εξαπλώσουμε την παρουσία του ελληνισμού και να διαμορφώσουμε μια ελληνική πλανητική πραγματικότητα, η αντικειμενικότητα δεν έχει και τόσο μεγάλη σημασία. Ο μύθος άλλωστε, ως ανθρώπινο κατασκεύασμα, έχει στόχο τη μετατροπή ενός ονείρου σε πραγματικότητα: Το όνειρο και η ιδέα φτιάχνουν την πραγματικότητα. Με άλλα λόγια δεν είναι δυνατό να φτιάξεις κάτι μεγάλο αν δεν έχεις πίσω σου μια ουτοπία κι ένα όνειρο.

Ας επανέλθουμε όμως στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Υπενθυμίζω ότι ο Μωάμεθ ο Πορθητής, εντελώς συνειδητά, θεωρούσε τον εαυτό του έναν νέο Μεγάλο Αλέξανδρο. Ο ίδιος είχε ανατραφεί με το ελληνικό πνεύμα και οι σύμβουλοι που τον περιστοίχιζαν ήταν Έλληνες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Έλληνας στρατηγός Ζαγανός, που αργότερα ο Μωάμεθ τον έκανε πρωθυπουργό, παρότρυνε μπροστά στα τείχη της Πόλης τον Τούρκο Σουλτάνο να την καταλάβει και να επανιδρύσει την Αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Ήταν ή όχι Μουσουλμάνος ο Μωάμεθ;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Σύμφωνα με την επίσημη δυναστική παράδοση των Οσμανίδων, ο γενάρχης Οσμάν παντρεύτηκε κόρη Δερβίση, δηλαδή μη ορθόδοξου Μουσουλμάνου, που έγινε μητέρα του Ορχάν. Συνεπώς, η αρχή της δυναστείας συνδέεται με το μη ορθόδοξο Ισλάμ.

Μια πρόσθετη ακόμα απόδειξη αποτελεί η τελετή στέψεως των Οθωμανών Αυτοκρατόρων. Ο Πορθητής, είχε οικοδομήσει το 1458, έξω απ' την Κωνσταντινούπολη, το τζαμί του γιούπ. Εκεί μετέβαιναν οι Σουλτάνοι μια εβδομάδα μετά την άνοδό τους στο θρόνο, για να νομιμοποιήσουν τη στέψη τους. Στο τζαμί λοιπόν αυτό, ο εκάστοτε αρχηγός του τάγματος των Μεβλεβίδων έπρεπε να περιζώσει τον νέο Μονάρχη με το ξίφος του Μωάμεθ. Αποκλειστικά υπεύθυνοι για την τελετή αυτή, από το 1808 ως το 1922, ήσαν οι Μεβλεβίδες, παρά το γεγονός ότι ο σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ, που εξελίχθηκε σε πανισλαμιστή, αρχικά υπήρξε Μπεκτασής. Κι αυτό γιατί ήταν παράδοση των Οσμανιδών να είναι Αλεβίδες. Διότι κάθε φορά που υπερίσχυαν τα μέλη του «ντεβσιρμέ» (του παιδομαζώματος) την περιζωση του ξίφους αναλάμβαναν οι ηγούμενοι του τάγματος των Μπεκτασίδων.

Την ανεξιθρησκιακή διάθεση του Μωάμεθ, την αποδίδω εγώ στον Αλεβισμό του. Οι Δυτικοί τη θεώρησαν αθεΐα ή κρυπτοχριστιανική τοποθέτηση. Είναι τόσο ζωντανή η ιδέα ότι ο Μωάμεθ υπήρξε κρυπτοχριστιανός, που συζητείται ακόμα και σήμερα στην Τουρκία. Στο γνωστό περιοδικό «**Ακτουέλ**» δημοσιεύθηκε στις 19/12/91 άρθρο με τίτλο «**Μήπως ο Πορθητής ήταν Χριστιανός;**» και με υπότιτλο «Οι ιστορικοί δεν μπόρεσαν να λύσουν το μυστήριο 500 χρόνια τώρα». Αντιλαμβάνεστε πόσο προκάλεσε τους Ισλαμιστές το παραπάνω ερώτημα.

Ο Μωάμεθ είχε μητέρα Χριστιανή Ορθόδοξη. Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που διαθέτουμε μας πείθουν ότι ο Μωάμεθ ήταν Αλεβής. Δεν είναι τυχαίο πως έδειχνε προτίμηση σε οτιδήποτε Περσικό και σε όλες τις μορφές του Σιΐσμου. Ας μην ξεχνάμε πως ο Αλεβισμός έλκει ένα μέρος των δοξασιών του απ' τον Σιΐσμό.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Στα μάτια του μέσου Έλληνα οι Αλεβίδες είναι μετριοπαθείς και οι Σίϊτες φανατικοί. Πώς εξηγείται η σχέση που προαναφέρατε;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Στον 20ό αιώνα οι μεγαλύτεροι εχθροί του Σιΐσμου είναι οι Αλεβίδες και οι φονταμενταλιστές Ισλαμιστές, που στην Τουρκία είναι Σουνίτες και χρηματοδοτούνται απ' τους Σίϊτες της Περσίας.

Τον 15ο αιώνα, ο Μωάμεθ, παράλληλα με το ενδιαφέρον του για κάθε τι το Περσικό, δείχνει μεγάλο πάθος για τις Χριστιανικές αρχές και έχει ως κατηχητή του τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γεννάδιο. Οι σχέσεις του Μωάμεθ με τον Γεννάδιο ενίσχυαν τις φήμες πως ο Τούρκος Σουλτάνος είχε ασπασθεί το Χριστιανισμό. Ο Πορθητής μάλιστα, παρακάλεσε τον Γεννάδιο να καταγράψει το αποτέλεσμα των μακρών θεολογικών τους συζητήσεων στο μοναστήρι της Παμμακάριστου, όπου ο Μωάμεθ, μόνος, επισκέπτονταν τον Πατριάρχη. Ο Γεννάδιος κατέγραψε τις σχετικές συζητήσεις σ' ένα βιβλίο με τίτλο «Περί της μόνης οδού προς την σωτηρίαν των ανθρώπων», το οποίο και παρέδωσε στο Μωάμεθ. Το σύγγραμμα αυτό μεταφράστηκε και στα Τουρκικά και αποτέλεσε το βιβλίο κατηχήσεως του Μωάμεθ.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Θα μπορούσε όμως κάποιος να υποστηρίξει ότι ο Γεννάδιος δεν υπήρξε κατηχητής αλλά απλώς συνομιλητής του Μωάμεθ.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Πολλοί προσπάθησαν να δώσουν μια τέτοια ερμηνεία. Ότι δηλαδή ο Μωάμεθ, άνθρωπος μεγαλοφυής όπως ο Μέγας Αλέξανδρος, ενδιαφέρονταν να γνωρίσει τα πάντα. Όμως, μια τέτοια εξήγηση φαίνεται αφελής. Ο Μωάμεθ ήταν εκείνος που βοήθησε το Γεννάδιο να ανέβει στον Πατριαρχικό Θρόνο. Συνεπώς, δεν είχε αναπτυχθεί μεταξύ τους μια σχέση απλών συνομιλητών. Επιπλέον, η Χριστιανή μητέρα του, επηρέαζε τον Μωάμεθ σημαντικά. Στην πιο τρυφερή του ηλικία του είχε μάθει το «Πάτερ ημών» και τις Ορθόδοξες προσευχές. Συνεπώς οι σχέσεις του Μωάμεθ με την Ορθοδοξία δεν εξαντλούνται στο επίπεδο της περιέργειας. Υπάρχει όμως κι άλλη απόδειξη.

Ο Μωάμεθ, αν και Αυτοκράτορας που εθεωρείτο επίσημα Μουσουλμάνος, **εκκλησιάζονταν** ως Ορθόδοξος Χριστιανός, φυσικά κρυφά. Ο Κατακουζηνός Θεόδωρος Σπαντούνης, ως αυτόπτης μάρτυρας αναφέρει πως στα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Μωάμεθ είχε εγκαταστήσει στα προσωπικά του διαμερίσματα Χριστιανικό εικονοστάσιο με καντήλια και κεριά. Παρήγγειλε ακόμη από τον Ιταλό ζωγράφο του, Τζεντίλε Μπελλίνι, που είχε κάνει το πορτραίτο του, μια εικόνα της Παναγίας με τον Χριστό στην αγκαλιά. Γνωρίζουμε ακόμη πως στην παιδική του ηλικία, που την πέρασε στην Αμάσεια της Μ. Ασίας και αργότερα στη Μαγνησία, έζησε απομονωμένος απ' τον πατέρα του και το Ισλάμ, ανατρεφόμενο αποκλειστικά απ' την Ορθόδοξη μητέρα του.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Παρέμεινε μέχρι τέλους με τη μητέρα του;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Ο Μωάμεθ εξακολούθησε να ζει μαζί της και να επηρεάζεται απ αυτήν, βέβαια, όταν κάποιος γίνεται Σουλτάνος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας παύει και να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό απ' τη μητέρα του.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Η οποία όμως είχε παντρευτεί τον Μουσουλμάνο Μουράτ Β'.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Την εποχή εκείνη, όταν μια γυναίκα παντρεύονταν, διατηρούσε τη θρησκεία της. Γι' αυτό και η μητέρα του Μωάμεθ παρέμεινε και μετά το γάμο της Χριστιανή.

Υπάρχει όμως και μια **καταπληκτική μαρτυρία** ενός μεγάλου Τούρκου πολιτικού και ποιητή, του Γιαχιά Κεμάλ Μπε-γιατλί, που την αναφέρει στο βιβλίο «Οθωμανοί Ηγεμόνες» ο Τούρκος συγγραφέας Ρεσάτ Εκρέμ Κότσου:

«Την εποχή του Αβδούλ Χαμίτ του Β', είχε σπάσει ένας μεγάλος αγωγός νερού στη συνοικία του τζαμιού του Πορθητού. Το Φάτιχ τζαμί είχε οικοδομηθεί, μεταξύ των ετών 1463 και 1470, πάνω στα ερείπια της κατεδαφισμένης απ' τους Οθωμανούς εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων, κάτω απ' την οποία βρίσκονται θαμμένοι πολλοί Βυζαντινοί Βασιλείς.

Στην εκκλησία αυτή, ο Γεννάδιος είχε εγκαταστήσει το Πατριαρχείο κατόπιν αδείας του Μωάμεθ. Το 1454 ο Πατριάρχης εγκατέλειψε οικειοθελώς την εκκλησία, επειδή μέσα σ' αυτή είχε βρεθεί το πτώμα ενός Τούρκου και φοβήθηκε μήπως κατηγορηθούν οι Έλληνες για το έγκλημα. Την κατασκευή του τζαμιού είχε αναλάβει ο Έλληνας αρχιτέκτονας Χριστόδουλος, που φρόντισε όμως να διατηρήσει τα θεμέλια της κατεδαφισμένης εκκλησίας.

Κατά την επισκευή όμως του αγωγού, ο Αβδούλ Χαμίτ έδωσε εντολή ν' ανοιχθεί ο τάφος του Μωάμεθ, που βρίσκεται δίπλα στο τζαμί, για να διαπιστωθούν τυχόν ζημιές και να επισκευασθούν. Ο τάφος λοιπόν ανοίχθηκε και σε βάθος τριών μέτρων βρέθηκε σιδερένια καταπακτή απ' όπου μια πέτρινη σκάλα οδηγούσε στην υπόγεια αίθουσα της Βυζαντινής εκκλησίας. Εκεί βρέθηκε ο μαρμαρινός τάφος που βρισκόταν το ταριχευμένο πτώμα του Μωάμεθ, ολόιδιο με το πορτραίτο που είχε φιλοτεχνήσει ο Ιταλός ζωγράφος Μπελλίνι, πέντε μήνες πριν από το θάνατο του Πορθητή. Το γεγονός αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη απόδειξη ότι ο Μωάμεθ θέλησε **να ταφεί ως Χριστιανός** και Βυζαντινός Βασιλιάς εν μέσω των άλλων Βυζαντινών Αυτοκρατόρων.

Ο Αβδούλ Χαμίτ, που για λόγους πολιτικούς είχε εγκαταλείψει το Μπεκτασισμό και ασπάστηκε τον πανισλαμισμό, κυριεύθηκε από πανικό και έδωσε εντολή να σφραγιστεί αμέσως ο τάφος του Μωάμεθ. Τα παραπάνω συνέβησαν πριν από το 1908 κι έκτοτε ο

τάφος του Μωάμεθ δεν ξανάνοιξε. Γι' αυτό και είναι αδύνατο να αποδειχθεί σήμερα η μαρτυρία του Μπεγιατλί. Αποτελεί όμως μαρτυρία επιφανούς Τούρκου, που δεν εξυπηρετεί κάποιες σκοπιμότητες και δεν είχε λόγους να παρουσιάζει τον Μωάμεθ Χριστιανό.

Η αποκάλυψη όμως του Μπεγιατλί μας βοηθά να κατανοήσουμε και τη στάση του Γεωργίου του Τραπεζούντιου, μεγάλου Βυζαντινού Φιλοσόφου, που έστειλε επιστολές στον Μωάμεθ τονίζοντας πως δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ Ισλάμ και Ορθοδοξίας και προέτρεπε τον Μωάμεθ να ενοποιήσει τις δύο θρησκείες και να γίνει Αυτοκράτορας της κοινής θρησκείας. Ο Τραπεζούντιος δεν ήταν αφελής. Απευθύνεται στον Αλεβίδη και κρυπτοχριστιανό Μωάμεθ κι όχι σ' έναν Σουνίτη. Και βέβαια εγνώριζε πόσα κοινά υπάρχουν μεταξύ Χριστιανών και Αλεβίδων.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Όμως με την λογική ορισμένων, ο Γεννάδιος, ο Τραπεζούντιος και ο Κριτόβουλος, που υμνούσε τον Μωάμεθ, ήταν δοσίλογοι.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Μα αυτοί δεν γνωρίζουν τι είναι ελληνισμός. Ας επανέλθουμε όμως στον Μέγα Αλέξανδρο. Ο Μ. Αλέξανδρος είναι το σύμβολο εφαρμογής της διαλεκτικής στην πολιτική, την οποία συνέχισε ο Μωάμεθ ο Πορθητής. Όταν λοιπόν εγώ πρεσβεύω την αναγκαιότητα της ελληνοτουρκικής συνομοσπονδίας κάνω μια πολιτική καθαρώς **αλεξανδρινή**. Ο ελληνισμός μου είναι τόσο έντονος ώστε, υπό τις παρούσες συνθήκες, να υποστηρίζω λύσεις εθνικιστικές για την εξάπλωση του ελληνισμού.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Βλέπετε μια στρατιωτική νίκη της Ελλάδος και των συμμάχων της κατά της Τουρκίας;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Ακριβώς. Γι' αυτό με κατηγορούν συχνά για ασυνέπεια, επειδή ταυτόχρονα με την Συνομοσπονδία προτείνω και τον πόλεμο κατά της Τουρκίας. Εγώ όμως πιστεύω στο συνδυασμό τους. Πρώτα ο πόλεμος και μετά η Συνομοσπονδία. Από άποψη τακτικής είμαι υποχρεωμένος σε πρώτη φάση να ασπασθώ τον εθνικισμό. Όμως ως οπαδός της διαλεκτικής είμαι στην πραγματικότητα αντιεθνικιστής.

Ο εθνικισμός συρρικνώνει ενώ η διαλεκτική διευρύνει και πλανητικοποιεί τον ελληνισμό. Επιτρέπει σ' έναν λαό των 10 εκατ. να πραγματοποιήσει το μεγάλο άλμα και να είναι παρών σε ολόκληρο τον πλανήτη. Η παρουσία του ελληνισμού σ' όλο τον κόσμο μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο μέσω του πνεύματος, της πολιτιστικής παρουσίας και του διαλεκτισμού.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Άλλωστε η παρουσία του ελληνισμού ήταν πάντοτε πολιτιστική.

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Σωστά. Πίσω από κάθε επιφανή επιστήμονα, πολιτικό ή καλλιτέχνη, ανεξάρτητα της εθνικότητος του, υπάρχει η ελληνική σκέψη.

ΜΩΡΑΪΤΗΣ: Μπορείτε να μου αναφέρετε ένα παράδειγμα;

ΚΙΤΣΙΚΗΣ: Τα πρόσφατα λόγια του γνωστού καρδιοχειρουργού της Νότιας Αφρικής Κρίστιαν Μπάρναρντ: «Τιμή μου να είμαι Έλληνας». Αυτό θα πει πλανητική διάσταση του ελληνισμού.

